

KAPITOLA XXVIII.

O POTVRZENÍ OBECNÉHO UČENÍ V MĚSTĚ PRAŽSKÉM

♦ Jsou dvě místa, mezi nimiž stojí lidská duše a může se pohybovat k oběma. Nahoře je Bůh, dole svět, mezi tím však je třeba být účasten nějaké úmluvy pro poslední spojení veškerenstva. A proto je třeba, aby se duše v něčem setkávala s věčností a v něčem s věcmi pozemskými. S věčností právě v tom, že svou podstatou je zcela stálá a trvající na věky, a s pozemskými věcmi se shoduje v tom, že podle některých skutků je politováníhodná. Proto ponoří-li se sama žádostivě do toho, co je dole, bude zachváčena různými rozkoly a sama od sebe se rozplyne, jako by byla roztržena. Tomu se však nelze vyhnout jinak než studiem filozofie a vědy. Znalost vědy vede duši k ctnostem a ctnost zase vede k věčné blaženosti.

♦ Když tedy slavný pan Karel, český a římský král, pozoroval veliký užitek studia moudrosti a ctnosti, potvrdil nejmilostivěji svou královskou listinou, zpečetěnou zlatou bulou, obecné učení ve městě pražském,¹²⁶ zvažuje nadto, že přednosti ducha jsou znamenitější, výtečnější a ušlechtlejší než dary přírody a Štěstěny. Protože si přál, aby řečené obecné učení mělo dobré a šťastné výsledky, povolal a svým listem nařídil přivolat mistry a doktory z různých učení jiných zemí a řádně a milostivě se o ně postaral, aby za svou práci měli potřeby tohoto života a štedré zaopatření. Bylo pak pět mistrů teologie, z nichž jeden četl a kázal v Kostele pražském. Jemu ctihodný otec a pán, pan Arnošt, první arcibiskup pražský, obstaral důstojné a hojně zaopatření.¹²⁷ Ostatní mistři četli svatou teologii v kláštorech svého řádu.¹²⁸ Takovéto velmi prospěšné činy nebyly v této zemi české nikdy vídány ani slyšány. Kanonické právo pak četl doktor dekretů, povoláný z Bologně,¹²⁹ a totéž kanonické právo četl v Kostele pražském mistr Štěpán, kancléř řečeného pana arcibiskupa.¹³⁰ Mistr Baltazar z Toskánska zas četl knihy umění lékařského, ostatní mistři četli svobodná umění ve svých školách. Podle

obyčeje obecných učení byl každý rok volen rektor univerzity a slavnostně potvrzen v Kostele pražském. Dále pan král dal jemu i ostatním žákům obecného učení vzácné svobody a spolu s panem arcibiskupem přikázal duchovním celého Českého království, aby darovali a přinesli hojný příspěvek k zdokonalení díla a jeho šťastnému dovršení.

♦ V téže době přišel k panu králi jakýsi tribun města Říma, jménem Mikuláš,¹³¹ muž velmi vzdělaný a výmluvný, původně totiž měšťan římský, ale když dosáhl řečeného úřadu, psal se ve svých listech „Mikuláš, tribun přísný a laskavý“ a potom „Mikuláš, vyvolený rytíř svatého Ducha“, protože prý byl v den velikonoční na Boží pokyn, jak tvrdil, zvolen za tribuna a korunován několika korunami, jak zjevně vyplývá z jeho listů. Když dosáhl toho úřadu, staral se prý o velký prospěch státu a obce a svedl mnoho válek, takže porazil a zničil Colonna, předáky v městě Římě. Ten, povznesen do takové výše a troufalosti, povolal písemně ke svému dvoru nejprve sice Bavora Ludvíka, potom po jeho smrti našeho pana krále, zvoleného za krále římského, a všechny kurfiřty, kteří po předchozí poradě jeho povolání nedbali. A tvrdil, že má k tomu plnou moc podle privilegií starých panovníků římských.

♦ Avšak když došlo proti němu ke spiknutí, prefekt řečeného města ho vyhnal a stav se věrolomným, připravil zmíněnému tribunovi konec. Ten potom přišel k Montevulcani a [žil] s poustevníky bratří minoritů, jejichž řád prý vyznával. A když k němu přišel nějaký poustevník jménem Angelus, nazval ho jeho vlastním jménem. Když se Mikuláš divil, protože jeho jméno bylo tajeno, tu mu pravil: „Dost ses oddával modlitbám za sebe a rozjímání. Je již na čase, aby ses snažil namáhat usilovnou péčí o prospěch bližního a státu.“ A dal mu jakési články poselství, které měl přinést králi římskému. A když váhal to učinit, dodal řečený poustevník: „Jdi beze strachu, neboť jako znamení najdeš u něho takovou knihu tak nadepsanou.“ Konečně přišel k panu králi a přednesl své dosti bludné poselství. A když mu byla ukázána kniha Jana hereatika, tam odsouzeného, v níž přečetl některé kapitoly,

políbil ji řka: „Toto je kniha, kterou jsem hledal, a hle, nalezl jsem.“ Potom řekl, že za rok a půl má být veliké pronásledování duchovních, takže papež bude osobně v nebezpečí, že budou zabiti četní kardinálové a že v době již uvedené má současný papež odejít z tohoto světa a má být zvolen jiný, úplně chudý, jenž má v městě Římě vybudovat chrám k počtě svatého Ducha, krásnější než chrám Šalomounův. K tomuto papeži se prý seběhnou zbývající kardinálové a budou žádat milost, ale milosti nedosáhnou. Dále že po patnácti letech má být jeden papež a jedna víra a že zmíněný nový papež, náš pan král a týž tribun mají být jakoby odrazem svatě Trojice. Tvrdil též, že náš pan král má vládnout v těchto zemích, onen tribun zase v krajích zámořských, a pronášel mnoho jiného tomuto podobného a také bludného, a proto byl jako podezřelý z kacířství panem arcibiskupem uvězněn.¹³² Když byly potom v Pražském kostele zveřejněny nálezy, jež sem byly poslány prostřednictvím biskupa spoletského, legáta apoštolské stolice, byl v nich pro vzpurnost v záležitosti víry odsouzen jako kacíř. Proto pan král a pan arcibiskup poslali řečeného tribuna k papežské kurii.

KAPITOLA XXIX.

O PŘINESENÍ VELKÝCH ŘÍŠSKÝCH RELIKVIÍ DO MĚSTA PRAŽSKÉHO

♦ Věříme, že slavný Bůh jakožto nejspravedlivější král a nejdobrotivější vladař na všem všude spolupracuje; tu totiž rozněcuje počátky spásy a vzněcuje zápal dobré vůle, tu zas vlévá ctnosti hrdinské nebo božské i vlastnost jiných ctností, tu opět uděluje svým tvorům různé duchovní i tělesné dary. A protože vám, Čechy, váš Pán Bůh udělil prostřednictvím pana Karla, římského a vašeho krále, jakožto nástroje své nejmilostivější prozíravosti ne dobra malá, ale dobra převeliká, nuže pozvedněte proto se všemi druhy tvorů ve vás

sídlících svátosti, které Mu zjevně patří, ne jako nemilé, ale Pánu Bohu milé, ke chvále svého Stvořitele a zbožně k Němu vznášejte nesmírná díkůvzdání. Všimněte si tedy veliké ceny této milosti, již vás laskavě obohatil, a tím nad ostatní království povýšil.

♦ Tedy léta Páně 1349 pan král povolal syna Ludvíka Bavora a v přítomnosti mnoha knížat se s ním v městě pražském dohodl, aby mu byly do Čech přivezeny řečené říšské svátosti. Potom poslal pan král do Bavor do Mnichova slavnostní posly,¹³³ aby přinesli relikvie. A když byly přineseny, pan král s panem arcibiskupem a jinými knížaty a šlechtici i s veškerým duchovenstvem v doprovodu četného zástupu lidí vyšel na Květnou neděli [21. března 1350] s velikou slávou a zbožností pěšky vstříc svátostem k Vyšehradu. A na Novém Městě byly po předchozím povzbuzujícím slově ukazovány všemu lidu. Potom je doprovodil na Pražský hrad. Jsou pak říšské svátosti tyto: velká část svatého kříže, kopí, jímž byl na tom kříži proboden bok Páně, hřebík, jímž byl Pán k témuž kříži přibit, a četné jiné věci, císařská koruna a meč svatého Karla, jenž mu byl poslán z nebe.¹³⁴ Řečený český král pak nařídil, aby vyjmenované relikvie byly v určenou dobu ukazovány obyvatelům jeho království,¹³⁵ a touto zbožností podnicení přispěchali i mnozí z jiných zemí. ♦ V téže době pan král nejen rozmnožil v Pražském kostele služby Boží, ale i ostatky svatých. A tak mu daroval hlavu svatého Ignáce mučedníka a biskupa, který pocházel z příbuzenstva Spasitelova a napsal epistoly neboli listy blahoslavené Marii Panně a ona mu milostivě odepsala, a mnoho jiných různých ostatků apoštolů, mučedníků a vyznavačů, ozdobených zlatem, stříbrem a drahými kameny, takže žádný jiný z králů tohoto království řečený Kostel pražský tak znamenitě a nádherně nepovýšil, neobohatil a nepocítl.

126 • Karlova zakládací listina univerzity byla vydána 7. dubna 1348.
127 • Dne 5. března 1349 založil pro mistra teologie v Pražském kostele se souhlasem svých bratří Bohuše a Smila z dědičných statků ve vsích Hřmenín a Važice prebendu a v náhradu za tyto statky dal jmenovaným bratřím do konce jejich života arcibiskupské vsi Žerčice a Kobylnice.
128 • Ještě než přistoupl k vlastnímu zakládacímu aktu, pozval Karel do Prahy doktora

teologie, dominikána Jana z Dambachu. Z augustiniánů začal již roku 1347 přednášet mistr Mikuláš z Loun v klášteře u sv. Tomáše. Dominikán Jan Moravec, který studoval na univerzitě v Paříži a Oxfordu, přednášel již 5 let bohosloví ve svém klášteře; Karel mu roku 1348 u kurie vymohl, že se stal mistrem teologie. O svatém Pismu přednášel v Praze u minoritů Vojtěch Bludův, absolvent pařížské univerzity, pro nějž Karel IV. dosáhl roku 1349 rovněž udělení hodnosti

mistra teologie. Jiným českým teologem byl Petr z Bíliny.
129 • Byl jím Buonsignore de Buonsignori; do Prahy přišel roku 1350, v roce 1354 byl již mrtev.
130 • Štěpán z Uherčic; vzhledem k jeho vysokému postavení u arcibiskupského dvora se lze domnívat, že vystudoval v Bologni a že byl Arnoštovým někdejším kolegou na tamní univerzitě.
131 • Pověstný Cola di Rienzo, absolvent pařížské univerzity, výmluvný notář, muž ohnivě výmluvnosti, fanatik a fantas-ta. Dne 20. května 1347 strhl

na sebe veškerou moc v Římě i v papežském státě a jako tribun svolával do Říma zástupce lidu celé Itálie, aby vlastní silou obnovili někdejší světovládnou římskou říši. Papež ho prohlásil kacířem a dal do klatby. Po sedmi měsících byl koncem roku 1347 nucen opustit Řím a po roce skrýván unikl na počátku roku 1349 do Abruzz mezi mnichy poustevníky, hlásající úplnou chudobu. Tam ho zaujal fráter Michael de Montevulcani neboli Frater Angelus výkladem starých

věšteg a prorocství. V Colovi znovu ožila víra v jeho poslání, v němž se spojil obroda pravého křesťanstva s obnovením římské světovlády. Někdy na jaře 1350 se vypravil tajně do Čech a prostřednictvím pražského lékárníka Angela dosáhl slyšení u Karla IV. a přednesl mu svá prorocství i plány, pro něž se jej snažil získat.
132 • Cola byl napřed vězněn v Praze, později jej arcibiskup Arnošt dal převést na svůj hrad v Roudnici. Zatím byla o Colově výslechu a jeho plánech

podána zpráva papeži do Avignonu, odkud byl do Prahy vyslán papežův důvěrník, spoletský biskup Jan z Pistoie, se dvěma dvořany, jímž byl Cola asi v červenci 1352 vydán.
133 • K dohodě o tom došlo v září 1349 a hned byli s Ludvíkem posláni dva Karlovi důvěrníci, olomoucký biskup Jan Volek a Vilém z Landštejna, kteří 12. března 1350 převzali v Mnichově poklad a přivezli jej do Prahy.
134 • Ke korunovačnímu pokladu svatě říše římské

patřily říšské insignie, korunovační roucha a ostatky svatých, konkrétně: zlatá koruna, domnělý odkaz Karla Velikého (podle současného mínění odborníků byla objednána ke korunovaci Oty II. roku 962); zlaté říšské jablko zhotovené koncem 12. století (později přibyla ještě dvě další jablka, která však jsou dnes ztracena); pozlacené stříbrné žezlo z 1. poloviny 14. století; dva meče, jeden pojmenovaný podle říšského patrona sv. Maurícia, pocházející z poloviny 11. stole-

tí, druhý, připisovaný Karlovi Velikému, dal zhotovit okolo roku 1185 Fridrich I. v Palermu; korunovační plášť, dalmatika, cingulum, štóla a další součásti oděvu, z nichž nejstarší pocházejí z 12. století; říšský kříž zhotovený okolo roku 1024 jako relikviář, v němž byla uložena část dřeva z údajného kříže Kristova a část posvátného kopí vydávaná za hřebík z tohoto kříže. Nejstarší součástí říšských klenotů bylo posvátné kopí, údajně kopí Longinovo, jímž proklál bok Kristův,